

Programma 3. Leefomgeving

Inleiding

De onderhoudsplannen voor het beheer van de openbare ruimte (BOR) zullen in samenhang met elkaar worden geactualiseerd. Uitgangspunt is dat de huidige kwaliteitsniveaus gehandhaafd blijven op alle terreinen (infrastructuur, speelvoorzieningen, groenvoorziening, etc.). Tevens blijven we burgerinitiatieven faciliteren en ondersteunen.

Woensdrecht is de groene gemeente op de Brabantse Wal die wordt bedreigd door extremere weersomstandigheden die kunnen leiden tot verdroging en wateroverlast. Hierdoor staan we voor een grote uitdaging en zullen we maatregelen treffen in het kader van klimaatverandering en biodiversiteit, gekoppeld aan educatie.

Met het Waterschap, onze agrariërs en landschapseigenaren maken we ons sterk voor het Woensdrechtse landschap en natuur, de open polders moeten behouden blijven.

Verbonden partijen en samenwerkingspartners

Bij de realisatie van doelstellingen en effecten in het programma Leefomgeving zijn de navolgende organisaties betrokken: dorpsplatforms, Saver NV, Werkvoorzieningschap (WVS-groep), Samenwerken aan water in Midden- en West-Brabant, Water- en klimaatkring West, Regionale Ambulance Voorziening (RAV) Brabant Midden-West-Noord, Inkoopbureau West-Brabant, waterschap Brabantse Delta, Waterwinbedrijf Evides, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Brabants Landschap, Defensie, Zuidelijke Land- en Tuinbouworganisatie (ZLTO), Namiro, Benegora, Grenspark Kalmthoutse Heide, Provincie Noord-Brabant.

Wat geven we uit aan programma 3. Leefomgeving?

Op grond van art. 5.1 van de Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019 autoriseert de raad met het vaststellen van de begroting de totale lasten en de totale baten per programma.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	2.417.492	149.864	2.567.356	2.524.914	2.515.514	2.515.514	2.515.514
Lasten	-6.496.383	-988.509	-7.484.892	-6.826.665	-6.499.353	-6.444.542	-6.438.563
Saldo	-4.078.891	-838.645	-4.917.536	-4.301.751	-3.983.839	-3.929.028	-3.923.049

3.1 Landschap en natuur

Wat willen we bereiken?

In stand houden en verbeteren van de landschappelijke kwaliteit en natuurwaarden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- De gemeente voert conform de Groene Agenda 2021-2025 groene en landschappelijke projecten uit die gefinancierd worden uit de reserve groenfondsen en anterieure overeenkomsten waaronder die van de zonneparken welke per 2024 zullen gaan afdragen.
- De gemeente participeert in regionale overlegstructuren m.b.t. natuur en landschap zoals het Grenspark Kalmthoutse Heide, het Bijenlandschap West-Brabant, de Gebiedsgerichte Aanpak Brabantse Wal en Water- en Klimaatkring West.
- De gemeente betreft inwoners actief bij groen en biodiversiteit door deelname aan de Stimuleringsregeling Landschap (STILA)

Wat geven we uit aan 3.1 Landschap en natuur?

Het merendeel van de baten en lasten die een oorzakelijk verband hebben met dit product worden verantwoord op product 3.3 Beheer openbaar gebied en 5.8 Overhead. Daarnaast worden de op dit product beperkt geraamde middelen vanwege afronding niet zichtbaar in de tabel.

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-175	0	-175	-2.410	-170	-170	-170
Saldo	-175	0	-175	-2.410	-170	-170	-170

3.2 Milieu en duurzaamheid

Wat willen we bereiken?

We denken en handelen duurzaam en klimaatbestendig in de ontwikkeling en uitvoering van plannen op alle beleidsvelden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Nieuw uitvoeringsprogramma duurzaamheid opstellen met de ambities tot 2026.
- Uitvoering geven aan Warmtevisie (verkenning en uitvoering 2023-2030).
- Energiebesparing en verduurzaming (bij inwoners, bedrijven en eigen bedrijfsvoering).
- In deze bestuursperiode maken we het gemeentelijk vastgoed en de gemeentelijke accommodaties zo energieneutraal mogelijk.
- Regionale Energie Strategie (RES) 2.0 opstellen.
- Accent leggen op meer zonnepanelen op daken.

Wat geven we uit aan 3.2 Milieu en duurzaamheid?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	10.000	266.407	276.407	10.000	10.000	10.000	10.000
Lasten	-285.428	-564.378	-849.806	-334.588	-337.268	-343.636	-350.406
Saldo	-275.428	-297.971	-573.399	-324.588	-327.268	-333.636	-340.406

3.3 Beheer openbaar gebied

Wat willen we bereiken?

Onze inwoners leven in een schone, veilige en groene omgeving.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We geven uitvoering aan doelstellingen en acties zoals bepaald in onder andere de 'Groene Agenda 2021-2025', het Gemeentelijk rioleringsplan, de afvalstoffenverordening en 'Beleids- en beheerplan Speelvoorzieningen 2021-2024'.
- In samenwerking met inwoners en gebiedspartners wordt de openbare ruimte groener en klimaat-adaptiever ingericht door onder andere proactief overleg en het beschikbaar stellen van budget voor (groen)initiatieven.
- De gemeente verkent actief de mogelijkheden om het Sint Lucasplein in Hoogerheide groen en klimaatrobuust in te richten.
- Voor onkruidbestrijding op verhardingen is voor 2022 en 2023 budget beschikbaar gesteld.

Wat geven we uit aan 3.3 Beheer openbaar gebied?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	2.212.473	12.225	2.224.698	2.311.041	2.301.641	2.301.641	2.301.641
Lasten	-4.575.231	-198.358	-4.773.589	-4.837.645	-4.556.938	-4.519.879	-4.507.578
Saldo	-2.362.758	-186.133	-2.548.891	-2.526.604	-2.255.297	-2.218.238	-2.205.937

3.4 Verkeer en vervoer

Wat willen we bereiken?

Het verhogen van de verkeersveiligheid en bereikbaarheid. We streven naar een duurzame vorm van mobiliteit en geven daarbij invulling aan gedeelde- en alternatieve vormen van mobiliteit.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In overleg met betrokkenen partners maatregelen nemen om de verkeersveiligheid te vergroten.
- Uitvoering geven aan verschillende vormen van gedeelde mobiliteit.
- Opstellen uitvoeringsprogramma GVVP.

Wat geven we uit aan 3.4 Verkeer en vervoer?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	2.217	12.785	15.002	4.217	4.217	4.217	4.217
Lasten	-565.016	-45.785	-610.801	-579.008	-544.280	-521.711	-521.887
Saldo	-562.799	-33.000	-595.799	-574.791	-540.063	-517.494	-517.670

3.5 Monumenten en cultuur

Wat willen we bereiken?

We houden monumenten, culturele objecten en uitingen binnen Woensdrecht in stand.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Aanvragen en initiatieven worden conform de geldende regelgeving en binnen de gestelde termijnen afgehandeld.
- We stellen een Beleidsplan Erfgoed en Monumenten vast.
- We stellen een Kerkenvisie vast.

Wat geven we uit aan 3.5 Monumenten en cultuur?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	40.000	3.000	43.000	43.000	43.000	43.000	43.000
Lasten	-203.723	-50.012	-253.735	-68.798	-68.796	-68.795	-68.826
Saldo	-163.723	-47.012	-210.735	-25.798	-25.796	-25.795	-25.826

3.6 Burger- en overheidsparticipatie

Wat willen we bereiken?

Meer inwoners betrekken bij initiatieven en inwoners die al met uitvoering bezig zijn enthousiast houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We onderhouden een goed netwerk tussen inwoners, ketenpartners en gemeente.
- We faciliteren en stimuleren initiatieven en geven waar nodig kaders aan.
- We geven inclusiebeleid vorm.

Wat geven we uit aan 3.6 Burger en overheidsparticipatie?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	0	0	0	0	0	0	0
Lasten	-71.730	-23.354	-95.084	-73.050	-61.786	-61.784	-61.829
Saldo	-71.730	-23.354	-95.084	-73.050	-61.786	-61.784	-61.829

3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties

Wat willen we bereiken?

We beheren en onderhouden het gemeentelijk vastgoed op het afgesproken conditieniveau overeenkomstig het meerjarenonderhoudsplan gebouwenbeheer 2022-2025.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zetten in op anders werken, middels privatiseren (light) verkrijgen huurders meer eigenaarschap als het gaat om onderhoud.

Wat willen we bereiken?

We stellen de visie op verduurzaming van vastgoed op waarbij we inzetten op verduurzaming van het vastgoed in combinatie met het groot onderhoud.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Het verduurzamen zal gefaseerd worden uitgevoerd waarbij we in fase 1, 2023-2025, inzetten op de gemeentelijke gebouwen en brandweerkazernes.

Wat willen we bereiken?

We verkrijgen een beter overzicht op de vastgoedbudgetten.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We herinrichten de vastgoedbudgetten in de gemeentelijke financiële applicatie.

Wat geven we uit aan 3.7 Gemeentelijke gebouwen en accommodaties?

Bedragen in €	Primaire begroting 2022	Begrotingswijzigingen 2022	Begroting 2022 (incl. wijzigingen)	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Baten	152.802	3.854	156.656	156.656	156.656	156.656	156.656
Lasten	-795.080	-255.029	-1.050.109	-931.166	-930.115	-928.567	-927.867
Saldo	-642.278	-251.175	-893.453	-774.510	-773.459	-771.911	-771.211

3.8 Investerings

Investerings programma 3. Leefomgeving

Voor dit programma voorziet het college voor de komende jaren de navolgende investeringen, hieronder toegelicht naar. Met het vaststellen van de financiële positie bij de begrotingsbehandeling autoriseert de raad uitsluitend de nieuwe investeringen van het aankomende begrotingsjaar. Tevens kan uw raad aangeven van welke nieuwe investeringen u op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringskrediet wil ontvangen (art. 5.2 Financiële verordening gemeente Woensdrecht 2019).

Investeringsprognose 2022-2026

Bedragen in €							
Omschrijving	Primaire begroting 2022	Mutatie 2022	2023	2024	2025	2026	Dekking
Investeringsprogramma 3. Leefomgeving							
Uitvoeringsprogramma wegbeheer	889.000	-	889.000	867.000	867.000	867.000	Voorziening onderhoud wegen
Renovatie openbare verlichting	297.745	-	146.740	49.740	163.910	118.910	Voorziening onderhoud openbare verlichting
Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer	-	371.383	263.574	793.047	971.218	513.731	Voorziening onderhoud gemeentelijke gebouwen
Uitvoeringsprogramma rioolbeheer	1.310.080	-	1.312.330	1.325.080	1.325.080	1.325.080	Voorziening rioolbeheer
Overkapping gladheidsbestrijdingsmachines	28.391	26.609	-	-	-	-	Begrotingsresultaat
Aanschaf gladheidsbestrijd.materieel (sneeuwplougen)	-	-	-	-	44.750	-	Bestemmingsreserve materieel team Wijk- & Dorpsbeheer
Behoud en herstel kerktoren Woensdrecht	150.000	-	-	-	-	-	Algemene reserve
Aanv. budget realisatie gebouw nabij molen Johanna huisvesting Molenstg. en Heemkundekring Huijbergen	-	15.000	-	-	-	-	Compensatiemiddelen Corona
Ruimen grafbedekkingen op gemeent. begraafplaatsen 2e fase	-	-	79.860	-	-	-	Algemene reserve
Subtotaal programma 3	2.675.216	412.992	2.691.504	3.034.867	3.371.958	2.824.721	

Toe te kennen investeringskredieten 2022 (mutatie) en 2023

Uitvoeringsprogramma wegbeheer

Conform het 'Beleidsplan wegen 2019-2023' zijn bovenvermelde investeringsbedragen opgenomen.

Renovatie openbare verlichting

Conform het 'Beleids- en beheerplan openbare verlichting 2019-2022' zijn bovenvermelde investeringsbedragen opgenomen.

Uitvoeringsprogramma gebouwenbeheer

Conform het 'Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) gebouwenbeheer 2022-2025' zijn bovenvermelde investeringsbedragen opgenomen.

Uitvoeringsprogramma rioolbeheer

Conform het 'Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) Woensdrecht 2020-2023' zijn bovenvermelde investeringsbedragen opgenomen.

Aanvullend budget realisatie gebouw nabij molen Johanna huisvesting Molenstichting en Heemkundekring Huijbergen

In mei 2022 heeft de gemeenteraad via de 'Financiële tussenrapportage 1e kwartaal 2022' een aanvullend krediet van € 15.000 beschikbaar gesteld voor de realisatie van een onderkomen op het terrein van de molen Johanna in Huijbergen.

Ruimen grafbedekkingen op gemeentelijke begraafplaatsen 2e fase

In 2021 is er een begin gemaakt met het verwijderen van grafbedekkingen. Er zijn 400 stuks grafbedekkingen verwijderd. Er moeten nogmaals ca. 400 grafbedekkingen verwijderd worden om op een 'nul'-situatie te komen.

3.9 Indicatoren

Lokale indicatoren Programma 3. Ruimte

Voor programma 3 bestaan er geen verplichte BBV-indicatoren (meer). Met ingang van de programmabegroting 2020 zijn de verplichte BBV-indicatoren aangevuld met een aantal lokale indicatoren.

Lokale indicatoren	2020	2021	2022
1. Beleving openbaar gebied	-	-	-
2. Aantal zonnepanelen particulieren	1762	-	-
3. Opgesteld vermogen in kW bij particulieren	7905	-	-
4. Burgerinitiatieven openbaar gebied (zie voor actueel overzicht de uitsplitsing in de tabel hieronder)			
- Totaal aantal	17	15	21
- Totaal bedrag	€ 22.127	€ 53.250	€ 23.171,62

Toelichting:

1. Beleving openbaar gebied. *Bron: Lemon-onderzoek 'Leefbaarheid in Woensdrecht' (de resultaten van dit onderzoek worden eens in de drie jaar gepubliceerd).*
2. Aantal zonnepanelen particulieren (zegt iets over duurzaamheid onder particulieren).
3. Opgesteld vermogen in kW bij particulieren.
4. Aantal burgerinitiatieven in het openbaar gebied en de financiële middelen die daarmee gemoeid zijn (tussenstand september 2022)

Overzicht burgerinitiatieven openbaar gebied 2022 (tussenstand september 2022)	Bedrag 2022
Buurtpreventie	€ 2.379,98
Hondenpoepacties	-
Adoptie groenstrook Pottenbergen	Betaald door Stadlander
Biodiversiteit Ossendrecht vervolg	€ 4.619,00
Aanvraag pumptrackbaan	Nog in behandeling
Park Kloostervijver	Nog in behandeling
Hondseind Ossendrecht groeninitiatief	Nog in behandeling
Speeltuin Bloemenwijk / Papaver	In afwachting van initiatiefnemer
Graafgebied hondenloopveld Hheide	In afwachting van initiatiefnemer
Beeldje snoek	€ 7.500
Diverse groeninitiatieven Raadhuisstraat	€ 7.500
Groeninitiatief Drieschaar	Nog in behandeling
Groeninitiatief Heerenbaan Putte	-
Groeninitiatief Dennenlaan Putte	Nog in behandeling
Groeninitiatief Henri Dunantstaat Hbergen	Nog in behandeling
Groeninitiatief Dorpsstraat Wdrecht	Nog in behandeling
Groeninitiatief Nolensstraat Ossendrecht	€ 126,00
Groeninitiatief Leliestraat Putte	-
Groeninitiatief Marktje Ossendrecht	€ 945,00
Fruitbomen Hortentia	In afwachting van initiatiefnemer

